

Szczecin, 23.05.2019 r.

prof. dr hab. Zbigniew Romańczuk
Wydział Malarstwa i Nowych Mediów
Akademia Sztuki w Szczecinie

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Jakuba Matysa
Algorytm, wzór, procedura, obrazy hybrydowe
w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuk pięknych

Jakub Matys adaptuje technologie komputerowe do praktyk artystycznych, tworząc synergiczne powiązania pomiędzy sztuką, nauką i technologią. Jego aktywność twórcza jest próbą eksploracji sztuki komputerowej jako nowego obszaru artystycznego opartego na algorytmicznym generowaniu obrazów będących wizualizacjami matematycznych abstrakcji.

W części teoretycznej dysertacji doktorskiej w sposób umiejętny i trafny opisuje początki sztuki komputerowej, rozwój nowych możliwości technologicznych w kreacji artystycznej, jak również zagadnienia dotyczące losowości, wzoru i procedury, szczególną uwagę poświęcając pojęciu algorytmu, definiując go w zależności od funkcji i zastosowania jako narzędzie, instrukcję i samoistne dzieło. W dalszej części opracowania Jakub Matys bardzo szczegółowo opisuje powstanie skonstruowanej przez siebie maszyny CNC, korzystającej z technologii druku 3D. Inspirując się procesem powstawania obrazu w sposób tradycyjny, stworzył mechaniczne środowisko pozwalające narzędziu malarskiemu zastąpić ruchy ręki artysty. Skonstruowaną maszynę oparł na trzech osiach transmisyjnych, pozwalających na przemieszczanie się głowicy z narzędziem w postaci pędzla nanoszącego farbę akrylową na płótno podobrazia. Duża liczba kombinacji ruchów sztucznego ramienia trzymającego narzędzie malarskie, pozwoliła na wysoki stopień nieprzewidywalności podczas powstawania kompozycji malarskiej.

Efektom pracy stworzonej maszyny i sterującego nią oprogramowania jest zestaw 72 obrazów o wymiarach 50×50 cm, które Jakub Matys przedstawił jako osiągnięcie artystyczne. Zaprogramowana maszyna wygenerowała proste i bardziej skomplikowane kombinacje linearne, jak również kształty geometryczne na podstawie wzorów matematycznych z zakresu geometrii obliczeniowej. Narzędzie rysujące lub malujące maszyny ustawione w odpowiedniej pozycji, wykonywało kolejne elementy obrazu w czasie rzeczywistym, pobierając porcje farby

ze specjalnie w tym celu zamontowanego zbiornika. Na uwagę zasługuje bogactwo graficznych iteracji działania wzoru generującego proceduralne, abstrakcyjne obrazy o zróżnicowanych wartościach malarskich, niezindywidualizowanej ekspresji w granicach założonego algorytmu.

Powstałe obrazy składają się z podstawowych wartości plastycznych, takich jak: punkty, linie proste i zakrzywione, przekątne, skośne, kwadraty, trójkąty, koła i elipsy. W niektórych kompozycjach poziome i pionowe kreski odchylając się w różnych kierunkach stwarzają dynamiczne napięcia w obrębie struktury obrazów. Innym razem linie proste przeobrażają się w płaszczyzny, w formy bardziej zwarte i zamknięte w sobie, wypełnione równoległymi liniami tworzącymi plamy barwne. Zróżnicowanie środków artystycznych, nawarstwianie kolejnych wzorów geometrycznych i barwnych plam na powierzchni płótna, pozwoliło uzyskać coraz bardziej skomplikowane układy kompozycyjne w zakresie struktury linearnej i kolorystycznej. Kolejne prace z tego cyklu ukazują zmieniające się elementy, konstrukcję i kompozycję prac malowanych przez maszynę.

Jakub Matys realizując cykl prac za pomocą innowacyjnych praktyk artystycznych ujawnia rewolucyjne rozumienie kreatywności, roli artysty i obiektu estetycznego. Tym samym stara się przekraczać w swojej twórczości funkcje i pojęcia tradycyjnie rozumianego działa plastycznego. Nie odrzuca jednak materialnej obecności działa sztuki, tak jak to czynią niektórzy artyści sztuki komputerowej, dla których algorytm jest jedynym efektem pracy twórczej, podkreśla jednak, że forma materialna nie stanowi dla niego podstawowego celu artystycznego.

Działania artystyczne Jakuba Matysa prowokują powstanie szeregu pytań odnoszących się do autonomii zaprogramowanej maszyny, jej zdolności do rekonstrukcji procesu tworzenia na poziomie zmiennych pseudolosowych, jak również nabywania przez nią nowej wiedzy na podstawie zgromadzonych danych, samouczenia maszyn i sztucznej inteligencji.

Warto w tym miejscu przywołać koncepcję Lva Manovicha, dotyczącą analizy struktury obrazu komputerowego. Jak twierdzi L. Manovich w warstwie wizualnej obraz wygenerowany przez maszynę, przybierając wartość graficzną, formę symboli i znaków jest częścią ludzkiej kultury wchodzącej w dialog z innymi obrazami. Ale na innym poziomie jest to plik komputerowy składający się z danych liczbowych, określających funkcje algorytmów. Jakub Matys, będąc świadomym wymiaru relacji i dialogu tych dwóch warstw, pragnie uchwycić proces tworzenia obrazów, jeszcze przed tworzeniem „obrazów” w sensie fizycznym, analizując ich wieloznaczność i wielowarstwowość na poziomie języka matematycznego. Za pośrednictwem algorytmów, wzorów, procedur, rozwiązań technologicznych poszukuje graficznych i malarskich form reprezentacji, nowych form ekspresji artystycznych i estetyk.

Informacja reprezentowana w formie numerycznej w jego przypadku odzwierciedla przejście od estetyki obiektu do systemowej estetyki informacji, określonych zakresów losowości, zależności pomiędzy przewidywalnością a przypadkiem. Jego strategia artystyczna jest ukierunkowana na poszukiwanie zaawansowanych i autonomicznych mechanizmów algorytmicznego, tworzenia abstrakcyjnych form, procedur odwzorowania procesualnej logiki algorytmicznego kodu w wymiarze kulturowym i estetycznym.

1. Wniosek końcowy

Poszczególne części pracy doktorskiej ujawniają umiejętność krytycznej analizy tekstów naukowych, budowania definicji i ich kategoryzowania. Dzięki temu działalność autora sytuuje się jako istotny element zarówno w odniesieniu do wybranych koncepcji teoretycznych sztuki, jak i w odniesieniu do jednostkowego działania twórczego. Jest świadomy konieczności budowania własnej hybrydowej tożsamości, umiejscawiającej go pomiędzy sztuką, nauką i technologią, badania możliwości i technik kreatywnego kodowania. W dysertacji doktorskiej Jakub Matys zawarł wiele cennych spostrzeżeń będących wnikliwą analizą współczesnej kultury wizualnej.

Z przekonaniem stwierdzam, że przedstawiona rozprawa doktorska mgr. Jakuba Matysa stanowi oryginalne dokonanie artystyczne wsparte pogłębioną wiedzą teoretyczną oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej. Jej spójność wskazuje na dalszy interesujący rozwój, dlatego wnioskuję o nadanie mgr. Jakubowi Matysowi stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuk pięknych.

